

PATRIMONI

La creu de terme de la plaça Santa Anna és restaurada amb un procés amb làser

El treball de Mireia Garcia, tècnica de Conservació, permet la rehabilitació de la peça sense afectar-ne el material

Josep Maria Nadal / Sant Julià de Lòria
Després de set anys de romandre en un racó de les instal·lacions que el servei de patrimoni cultural té a Aixovall, la creu de terme de la plaça de Santa Anna

se sotmet a un procés de restauració amb làser que permet el sanejament de la peça sense malmetre'n la noblesa pètria. L'avenç tecnològic emprat no provoca efectes negatius en el material, ni genera productes

residuals, i afavoreix un resultat uniforme que posa al descobert la patina de la pedra. Els treballs de recuperació inclouen tècniques de dessalació i cohesió del material a fi de restablir la solidesa de la creu.

L'antiga creu de terme de la plaça escaldenca de Santa Anna es troba actualment immersa en un procés de restauració, que el servei del patrimoni cultural ha encarregat a l'especialista en conservació de talles en material inorgànic Mireia Garcia, arran d'un projecte de diplomatura per redescobrir la noblesa matèrica d'una creu esculpida de tradició gòtica.

Tot i que el 1996 ja es va dur a terme una primera neteja superficial de la creu, durant la qual es va procedir a reduir la capa de fongs i líquens, arran de la còpia que se'n va fer en resina i pols de pedra (que es pot veure a la plaça) a fi de preservar-ne l'original, no ha estat fins fa una setmana que el taller de restauració de Patrimoni, a Aixovall, acull una intervenció més acurada amb làser, amb l'objectiu d'eliminar la "crosta negra" generada per la interacció de la pedra calcària amb els agents contaminants de l'atmosfera.

El procés de sanejament integral de la peça inclou quatre fases. Un primer estadi correspon a l'eliminació de la principal alteració de la creu: "La crosta negra, que col·loquialment es coneix com *el càncer de la pedra*", l'atac biològic originat pel contacte perllongat de les emanacions de sofre dels vehicles amb la pluja i l'oxigen, on els components resultants s'han incrustat en l'epidermis pètrica, una agressió que el sol s'encarrega de solidificar.

El sistema de restauració amb el model de làser Nd: YAG, amb 1.064 nanòmetres de longitud d'ona, permet eliminar amb "selectivitat i precisió" l'anomenada crosta negra i respectar la patina natural, que, com indica Mireia Garcia, s'ha de mantenir perquè mostra l'aspecte que la pedra genera per protegir-se de l'exterior. El làser no provoca efectes negatius, ni origina elements residuals. Entre d'altres avantatges, aquest sistema evita la utilització de productes aquosos i químics, que alhora saneja la peça i generen una microabradió, i dels quals no se sap com poden influir en el material a llarg termini. La principal qualitat del làser és que no altera el substrat original del material pètric.

La tècnica en conservació, Mireia Garcia, neteja la talla de la contaminació ambiental.

XAVIER PUJOL

La creu de Santa Anna, en el procés de restauració.

X. PUJOL

La talla en pedra conserva part de la iconografia dels segles XV-XVI

La creu de terme de la plaça Santa Anna data de la tradició gòtica de final del segle XV i començament del XVI, com descobreix el relleu hexagonal del tambor de la creu i la forma polièdrica que presenten els dos braços. Un gòtic tardà reflectit també en el treball ornamental de les traces inferiors que conserva la peça.

A banda del valor patrimonial que es desprèn de la datació, els 130 centímetres d'alçada per 80 d'amplada de la creu mostren una iconografia religiosa que s'adequa als temes tractats en l'època medieval, com ara els martiris, que, en el cas de la creu, reapareixen amb la il·lustració del càstig sofert per Sant Pere, en un dels plafons en relleu esculpit al tambor de la creu. En el mateix indret on es pot veure l'arcàngel Sant Miquel, que l'imaginari medieval representa com a guardià del paradís, amb túnica blanca, llança i escut i trepitjant el dimoni.

La base hexagonal de la creu també inclou dos escuts, en què l'erosió no deixa entreveure cap distintiu, com sí que evidencien els personatges de la creu, on es distingeix, amb una talla elaborada en els plecs de la toga, d'una banda, la Mare de Déu amb el nen Jesús als braços, i de l'altra, un Crist crucificat, en què els cabells llargs, la sinuositat de la posició i el treball volumètric del cos fan pensar que, com era tradició en l'època, la peça rebria una capa policroma on la pedra quedaria amagada per la brillantor d'una gamma de colors molt intensos i que afavoreixen l'obra.

L'acurat efecte autolimitant del sistema tampoc no afecta la noblesa natural de la peça que es vol conservar i afavoreix amb precisió un resultat estètic uniforme, en què només sobreix el cos matèric de la creu.

El segon pas en el procés és la dessalació, és a dir, extreure de la pedra les eflorescències salines que després de deshidratarse disgreguen internament el material. El tractament consisteix a embolcallar la peça amb apòsits de pasta de cel·lulosa amb aigua destil·lada. El mètode de dessalació permet eliminar taques de la pedra.

El pla d'intervenció correctiva preveu a continuació eliminar el ciment afegit a la peça posteriorment, per reconstruir una simetria en les traces, ornament gòtic de la creu, que el pas del temps no va respectar. Segons Mireia Garcia, el projecte ideat s'adscriu a "uns criteris de mínima intervenció", i alhora la correcció d'errors, com ara la incorporació d'elements i materials aliens a l'obra original.

Finalment, amb l'objectiu de restablir la solidesa del material, el procés inclou l'aplicació d'un líquid consolidant, que, gràcies a un dissolvent, penetra en la textura pètria i cohesiona el component natural original.